

รายงานผลการดำเนินงานโครงการ

นักรรณกิจน้อยมีคุณธรรม นำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณ์วิทยา)

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต ๒

รายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ
นักธุรกิจน้อยมีคุณธรรม นำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗
กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณ์วิทยา)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต ๒
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

รายงานผลการดำเนินงานโครงการนักรุกกิจน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ฉบับนี้เป็นการรวบรวมผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพโรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณ์วิทยา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ พัฒนาต่อยอดชิ้นงานที่หลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต นักเรียนมีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ขอขอบคุณผู้อำนวยการ คณะครู บุคลากร โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณ์วิทยา) ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่เสียสละเวลา กำลังกาย และกำลังใจ จนทำให้การประเมินโครงการครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ว่าเอกสารสรุปผลการดำเนินโครงการนักรุกกิจน้อยมีคุณธรรม นำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ฉบับนี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนางานด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำของนักเรียนอย่างเต็มรูปแบบต่อไป

โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณ์วิทยา)

กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
สถานที่ดำเนินการ.....	2
เป้าหมายของตัวชี้วัดความสำเร็จ.....	3
งบประมาณ.....	3
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานโครงการ.....	9
บทที่ 4 ผลการดำเนินงานและประเมินโครงการ.....	12
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	15
บรรณานุกรม	17
ภาคผนวก - ภาพถ่ายกิจกรรม - ใบลงชื่อ	19

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาปีงบประมาณ 2562 โดยยึดกรอบการปฏิรูปการศึกษา น้อมนำพระราชกระแสของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ด้านการศึกษาที่จะต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้เด็กเยาวชนและผู้เรียนมีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสถาบันหลักของชาติสร้างพื้นฐานชีวิต(อุปนิสัย)ที่เข้มแข็งสร้างความรู้ทักษะเพื่อให้มีอาชีพ มีงานทำ และได้นำเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21

โครงการนักรูจักน้อย มีคุณธรรมนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์หลักคือ ต่อยอดในส่วนของนักเรียนให้เรียนรู้ด้านธุรกิจหรือเป็นผู้ประกอบการที่เหมาะสมตามวัย ให้นักเรียนสามารถ คิดเป็น ทำได้ ขายเป็นอย่างมีคุณธรรม มีการสร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ๆเชิงพาณิชย์ ผลิตเองได้ จดลิขสิทธิ์ อนุสิทธิบัตร สิทธิบัตร เพื่อปลูกฝังการรักษาทรัพย์สินทางปัญญาของตนเอง การทำผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายและการกำหนดราคาขายสินค้า การวางแผนธุรกิจความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียน ๕ ประการคือซื้อสัตย์ ขยัน อดทน มุ่งมั่นและ กตัญญู โดยเน้นธุรกิจการผลิตและจำหน่ายสินค้าเอง ให้นักเรียนคิดเป็น ทำได้ ขายเป็น และใช้ทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะแสวงหาความรู้ ทักษะการจัดการ และใช้กระบวนการเรียนรู้ความเข้าใจ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการ GPAS กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการกลุ่ม ทักษะกระบวนการ ๙ ชั้น เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ ประสบการณ์ในงานอาชีพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน มีคุณลักษณะนิสัยในการทำงาน ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมของนักรูจักน้อย ๕ ประการ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข รู้จักพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรลุภัณฑ์ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา แข่งขันในสังคมไทยและสากลได้

โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณ์วิทยา)เป็นโรงเรียนเครือข่ายนักรูจักน้อยมีคุณธรรมนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตอบรรณโยบายคิดเป็น ทำได้ ขายเป็น มาฝึกอาชีพให้แก่นักเรียนด้วยกิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือและผ้ามัดย้อมสีจากธรรมชาติเพราะทำเลที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีต้นมะเกลือรวมถึงหมู่บ้านและที่วัดมะเกลือมีต้นมะเกลือเป็นจำนวนมากเป็นที่มาของชื่อบ้านวัดมะเกลือวัดมะเกลือและโรงเรียนวัดมะเกลือกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านหมู่ 4 ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑลจังหวัดนครปฐมมีโครงการอนุรักษ์แพะพันธุ์ต้นมะเกลือแจกจ่ายให้ประชาชนที่สนใจนำไปปลูกในที่ของตนเองเพื่อเป็นการอนุรักษ์ต้นมะเกลือที่โรงเรียนมีต้นที่เล็กๆไม่มีผลเหมือนต้นที่มีอยู่ในวัดมะเกลือหรือในหมู่บ้านถ้าต้องการผลก็ต้องไปขอเก็บที่วัดบางครั้งก็ไม่พอดต่อความต้องการในการทำผ้าย้อมผลมะเกลือครูผู้สอนจึงศึกษาข้อมูลการใช้ประโยชน์จากต้นมะเกลือนอกจากผลมะเกลือนำมาย้อมผ้าให้ได้สีดำแล้วใบมะเกลือก็มีรูปทรงใบที่สวยงามสามารถนำมาทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือได้เพื่อให้มีชิ้นงานที่ทันสมัยสอดคล้องกับสมัยนิยมและความต้องการของตลาด ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เป็นต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ พัฒนาต่อยอดชิ้นงานที่หลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต
3. เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือให้มีคงอยู่คู่ชุมชนบ้านวัดมะเกลือต่อไป

สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณวิทยา) บ้านเลขที่ 39/3 หมู่ 4 ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณวิทยา) บ้านเลขที่ 39/3 หมู่ 4 ตำบลคลองโยง อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2 จำนวน 25 คน

เป้าหมายของตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. เป้าหมายเชิงปริมาณ

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 96 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 96 เกิดทักษะในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ พัฒนาต่อยอดชิ้นงานที่หลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 96 มีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือให้มีคงอยู่คู่ชุมชนบ้านวัดมะเกลือต่อไป

2. เป้าหมายเชิงคุณภาพ

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือและถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นได้
2. นักเรียนเกิดทักษะในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ พัฒนาต่อยอดเป็นชิ้นงานที่หลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต
3. นักเรียนมีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือให้มีคงอยู่คู่ชุมชนบ้านวัดมะเกลือต่อไป

งบประมาณ 6,000 บาท

ลำดับ	รายการ	จำนวน	หน่วยละ	จำนวนเงิน
1	ประเภทผ้า	-	-	-
	ผ้าฝ้ายพอกนุ่ม	10	55	550
2	ประเภทวัสดุ-อุปกรณ์	-	-	-
	กะละมัง	4	70	280
	สายยาง	1	220	220
	ถุงดำ	4	55	220
	ไม้หนีบผ้า	5	35	175
	ไม้แขวนผ้า	3	77	231
	ไฮเตอร์	5	99	495
	เชือกฟาง	3	56	168
	พลาสติกม้วน	5	95	475
	ยางวงเล็ก	1	130	130
	3	ประเภทสารช่วยติดสี	-	-
สารส้มผง		10	55	550
เบ็กกิ้งโซดา		2	104	208
น้ำส้มสายชู		24	32	768
4	ประเภทอื่น ๆ	-	-	-
	ป้ายไวนิล	1	280	280
	อาหารว่าง	50	25	1,250
รวม				6,000

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมผ้าด้วยผลมะเกลือ และถ่ายทอดความรู้สู่ บุคคลอื่น
2. นักเรียนเกิดทักษะในการย้อมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ พัฒนาต่อยอด 2 ถึง 3 ชิ้นงานที่มีความหลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต
3. นักเรียนมีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือ ชีวิตอย่างพอเพียง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รายงานผลการดำเนินงานโครงการนักธุรกิจน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือมีเอกสารด้านความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

มะเกลือ เป็นไม้ยืนต้นในวงศ์ *Ebenaceae* พบขึ้นตามป่าเบญจพรรณทั่วไป เรือนยอดเป็นพุ่มกลมกิ่งอ่อนมีขนนุ่ม ผลดิบของมะเกลือมีสรรพคุณเป็นยา จัดเป็นพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง สมัยก่อนนิยมใช้ยางผลมะเกลือไปย้อมผ้า ผลที่เปลือกเป็นสีดำ เมื่อรับประทานทำให้หน้ามืด ตาลายตาพร่ามัว อาเจียน ท้องเดินและตาบอดได้

มะเกลือเป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นมงคลของจังหวัดสุพรรณบุรี ในภาคเหนือเรียกต้นไม้ชนิดนี้ว่า มะเกีย มะเกือ หรือ ผีผา ทางใต้เรียกว่า เกลือ แถบเขมร-ตราดเรียก มักเกลือ

ลักษณะทั่วไป

มะเกลือไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 10-30 เมตร ใบกว้าง 3.5-4.0 ซม. ยาว 9-10 ซม. เปลือกต้นมีสีดำแตกเป็นสะเก็ดเล็ก ๆ ใบเป็นใบเดี่ยวรูปรี ปลายใบแหลม ผลกลมผิวเกลี้ยง ผลอ่อนสีเขียว ผลแก่สีดำ ผลแก่จัดจะแห้งมีกลีบเลี้ยงติดบนผล 4 กลีบ ผลแก่ราวเดือนมิถุนายน-สิงหาคม เมล็ดแบน สีเหลือง 4-5 เมล็ด ขนาดกว้าง 0.5-0.7 ซม. ยาว 1-2 ซม. ขยายพันธุ์โดยการเพาะเมล็ด

การปลูก

มะเกลือเป็นไม้ที่ปลูกโดยใช้เมล็ดขึ้นได้ดีกับดินแทบทุกชนิดเหมาะที่จะปลูกในฤดูฝน ต้นมะเกลือนี้หากถ้าโดนแดดจัดจะทำให้ผลตกมากแต่ไปไม่ค่อยงาม วิธีการปลูกให้เพาะกล้าเสียก่อนเช่นเดียวกันกับต้นไม้อื่น ๆ แล้วนำเอาไปปลูกในหลุมที่เตรียมไว้

สรรพคุณ

สรรพคุณจากส่วนต่าง ๆ มีดังนี้

1. ผล มะเกลือดิบมีสรรพคุณเป็นยาขับพยาธิที่คนไทยรู้จักและใช้กันมานาน ผลมะเกลือมีรสเมาเบื่อขับพยาธิในลำไส้ ถ่ายตานซาง ถ่ายกระษัยโดยมากใช้กับเด็ก วิธีการคือ เอาลูกสดใหม่ไม่ซ้ำ ตำคั้นเอาน้ำผสมกับน้ำกะทิ มะพร้าวตีมันที่ ห้ามเก็บไว้ จะเกิดพิษ ขับพยาธิได้ เดือน พยาธิปากขอ พยาธิตัวตืด พยาธิเส้นด้าย จำนวนลูกเอาเท่าอายุ แต่ไม่เกิน 25 ลูก เอาดีเกลือ ฟรุ้ง 10 กรัม ละลายน้ำสุก 1 แก้ว ต้มตามหลัง 30 นาทีอย่าปล่อยให้เย็นเพราะอาจเป็นพิษปัจจุบันมีการสกัดสารที่มีฤทธิ์ขับพยาธิจากผลมะเกลือแล้วผลิตเป็นยาเม็ดสำเร็จรูปใช้รับประทาน

2. เมล็ด รสเฝื่อน ขับพยาธิในท้อง

3. เปลือกต้น รสฝาดเมา เป็นยาช่วยบุด แก้กระหาย ขับพยาธิ แก้พิษ ตานซาง

4. ทั้งต้น รสฝาดเมา ขับพยาธิ แก้กตานซาง แก้กระษัย

5. แก่น รสฝาดเค็มขมเมา ขับพยาธิ แก้กตานซาง

6. ราก รสเมาเบื่อ ฝนกับน้ำข้าวกิน แก้อาเจียน แก่เป็นลม หน้ามืด แก้กระษัย แก่ริดสีดวงทวาร แก้พิษ ตานซาง ขับพยาธิ

วิธีการย้อมผ้าด้วยผลมะเกลือ

วิธีแรก คือนำผลดิบมาตำให้ละเอียด กรองเอาแต่น้ำสีเหลืองมาใช้ย้อมผ้า ผ้านั้นจะมีสีเหลือง แต่เมื่อตากให้แห้งจะมีสีเขียวจะต้องย้อมและตากแห้งอย่างนี้ซ้ำ ๆ กัน 5 - 6 ครั้ง ผ้าจะเปลี่ยนสีจนกระทั่งกลายเป็นสีดำตามต้องการ อีกวิธีหนึ่ง คือ นำผลสุกสีตำมาบดละเอียด กรองแต่น้ำสีตำมาย้อมผ้า โดยย้อมแล้วตาก แล้วนำกลับมาย้อมซ้ำอีกประมาณ 3 ครั้ง ถ้าจะให้ผ้ามีสีดำสนิทและเป็นมันเงาด้วย ให้นำผ้าไปหมักในดินโคลน 1 - 2 คืน หรืออย่างน้อย 5 ชั่วโมงแล้วจากนั้นจึงนำมาซักให้สะอาด การย้อมผ้าด้วยมะเกลือ ค่อนข้างที่จะใช้เวลามาก ปัจจุบันจึงมีการเปลี่ยนไปใช้สีสังเคราะห์แทน เพราะสะดวกและใช้เวลาไม่มาก แต่ปัญหาที่พบ คือ สีสังเคราะห์ ทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ย้อม ซึ่งอาการ คือ ผิวหนังเป็นผื่นอักเสบและติดเชื้อได้ง่าย ตาอักเสบ จึงมีการนำมะเกลือมาใช้ย้อมผ้ากันเช่นเดิม

ประโยชน์ของมะเกลือ

1. ไม้มะเกลือ มีความละเอียดและแข็งแรงทนทาน สามารถนำมาใช้ทำเครื่องเรือนได้เป็นอย่างดี หรือจะใช้ทำเป็น เครื่องดนตรี เครื่องประดับมุก เครื่องเขียน เพอร์นิเจอร์ไม้มะเกลือ ตะเกียบก็ได้เช่นกัน
2. เปลือกนำไปปิ้งไฟให้เหลือง ใช้ใส่ผสมรวมกับน้ำตาล นำไปหมัก ก็จะได้แอลกอฮอล์หรือที่เรียกว่าน้ำเมานั่นเอง
3. เปลือกต้นมะเกลือใช้ทำเป็นยากันบูดได้
4. มะเกลือประโยชน์ดีหายาก ! ผลมะเกลือมีสีดำ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมได้ ซึ่งสามารถนำมาใช้ย้อมผ้าหรือย้อมแห โดยจะให้สีดำที่ได้อาจจะเข้มและติดทนนาน (ผลสุก)
5. สีดำที่ได้จากผลมะเกลือยังสามารถนำมาใช้ทำไม้ให้มีสีดำเป็นมันในการฝังมุกโต๊ะและเก้าอี้ ช่วยทำให้มีลวดลาย สวยงามและเด่นมากขึ้น
6. ใบมะเกลือสามารถมาทำผ้าพิมพ์ลายได้สวยงาม

แหล่งอ้างอิง : สำนักงานข้อมูลสมุนไพร มหาวิทยาลัยมหิดล, เว็บไซต์สำนักงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี,ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, นิตยสารหมอชาวบ้าน (นพ.ประเสริฐศักดิ์ ตูจินดา), เว็บไซต์โรงเรียน สาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ภาพประกอบ : เว็บไซต์ phargarden.com (by Sudarat Homhual), เว็บไซต์ biogang.net, www.plant.opat.ac.th

ผ้าเส้นใยธรรมชาติ (Natural fiber) หมายถึง ผ้าที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติซึ่งเป็นเส้นใยที่มีอยู่ในธรรมชาติเช่น ผ้าฝ้ายผลิตจากปุยฝ้ายซึ่งเป็นส่วนที่ห่อหุ้มเมล็ดฝ้าย ฝ้ายลินินผลิตจากลำ ต้นแฟลกซ์ผ้าไหมผลิตจากรังไหม ผ้าขนสัตว์ผลิตจากขนแกะหรือกระต่าย โดยผ้าแต่ละชนิดมีคุณสมบัติและการนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้เส้นใยที่มีแหล่งกำเนิดมาจากธรรมชาติ ได้แก่ พืช สัตว์ แร่ และยาง ในช่วงที่เรายังไม่สามารถผลิตเส้นใยประดิษฐ์ได้นั้น เส้นใยจากพืชเป็นเส้นใยธรรมชาติที่ถูกนำมาใช้ ประโยชน์มากที่สุด รองลงมาเป็น เส้นใยจากสัตว์ คือ ไหม และขนแกะ ที่นิยมใช้ในบริเวณพื้นที่ที่มีภูมิอากาศหนาว ถึงแม้ในปัจจุบัน(การผลิตเส้นใยสมรรถนะสูง (High Performance Fibers)

ฝ้าย้อมสีจากธรรมชาติ หมายถึง การนำเอาวัตถุดิบในธรรมชาติที่ได้จากพืช สัตว์ จุลินทรีย์ และแร่ธาตุต่างๆ มาทำการย้อมกับเส้นด้าย เพื่อนำมาใช้ในการทอผ้า เพิ่มสีสันให้กับเส้นด้ายให้มีความสวยงาม ซึ่งมีการสืบทอดเทคนิควิธีการย้อมมายังคนรุ่นหลัง เป็นวิธีการที่ง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน ด้วยภูมิปัญญาของคนรุ่นก่อนได้นำเอาองค์ความรู้ในการย้อมสีผ้าด้วยวัสดุจากธรรมชาติที่ไม่เป็นพิษต่อผู้คน สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมมาสู่ลูกหลาน และเป็นเครื่องมือเลี้ยงชีพของชาวชนบท

ผ้าพิมพ์ลาย(Eco print) หมายถึง การใช้วัสดุธรรมชาติในการออกแบบลวดลายปลอดภัยจากสารเคมี และยังมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวโดยกรรมวิธีกว่าจะได้ผ้าสีสวยๆจะต้องผ่านวิธีการนี้และใช้ระยะเวลากว่า 1 ชั่วโมงถึงจะสำเร็จออกมาเป็นผ้าที่มีลวดลายสวยและปลอดภัย(<http://u2t.bru.ac.th> > idtech > id01-ศิลปะฝ้าย้อมพิมพ์19 ก.ค. 2564)

สารช่วยติดสี (Mordant) เป็นตัวที่ช่วยให้สีจากวัสดุธรรมชาติติดอยู่บนผ้าและเส้นใยได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่ตกง่าย และสารช่วยติดสีแต่ละชนิดยังมีผลให้เกิดสีที่แตกต่างกันอีกด้วย สารช่วยติดสี ได้แก่ สารส้ม จุนสี เกลือ ปูนขาว สนิมเหล็ก สารช่วยติดสีธรรมชาติโดยทั่วไปนิยมใช้โคลน หรือน้ำบาดาล ใช้ใบไม้ ผลไม้ เปลือกไม้ เช่น ใบเหมือด ใบส้มเสี้ยว ใบส้มป่อย ใบมะขาม มะนาว มะขาม และน้ำขี้เถ้า เป็นต้น

- สารส้ม (มอดานท์อะลูมิเนียม) ทำให้ผ้าสีสดหรือสว่างขึ้น
- จุนสี (มอดานท์ทองแดง) ทำให้สีติดเข้มขึ้น
- เฟอร์รัสซัลเฟต (มอดานท์เหล็ก) ทำให้สีติดเส้นด้ายมากขึ้นแต่จะเปลี่ยนสีธรรมชาติให้เป็นเฉดสีเทา

(ข้อมูลจาก arsadusit.com และวิชาการดอทคอม)

สีธรรมชาติ หมายถึง สารละลายที่สามารถละลายได้ และสามารถให้สีกับเส้นใยได้ อาจอยู่ในรูปที่มีสีในธรรมชาติหรือสีที่สกัดได้จากวัตถุดิบจากแหล่งธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ และแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นมาจากกระบวนการตามธรรมชาติของแต่ละชนิด

การสกัดสีธรรมชาติ สีธรรมชาติเป็นสีที่ได้จากพืช สัตว์ และแร่ธาตุต่างๆ สามารถนำมาย้อมได้ทั้งแบบย้อมร้อนและแบบย้อมเย็น สีธรรมชาติเป็นสีที่ต้องอาศัยสารช่วยในการกระตุ้นช่วยให้สีออกเร็ว และให้สีติดแนบกับเส้นไหม ทำให้สีไม่ตกเวลาซัก (วิชญ์ ดาทอง,2553) เป็นข้อดีของสีธรรมชาติ

การจัดกลุ่มของสีธรรมชาติชนิดต่างๆ (หนังสือสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้, ปี 2554) ได้กล่าวว่า การย้อมสีธรรมชาติ เป็นวิทยาการความรู้ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษรุ่นต่อรุ่นกว่า 30 ปีที่ผ่านมาที่เราเห็นไปใช้สารเคมีแทนสีธรรมชาติเราต้องเสียเงินไปปีละหลายสิบล้านบาท เพื่อสั่งซื้อสีเคมีจากต่างประเทศ การใช้สีธรรมชาติแทบจะไม่ต้องเสียเงินในการซื้อหามาใช้เลย หากผู้ทำการย้อมสีได้ตระหนักและรักษาธรรมชาติเอาไว้ เพราะสีธรรมชาติล้วนมาจากวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น กลุ่มของสีธรรมชาติที่ให้สีโทนต่างๆ มีดังนี้

- **โทนสีแดง** ได้จาก รากยอป่า มะไฟ แก่น เมล็ดค่า แสด แก่นฝาง เปลือกสมอไม้ เหมือด ใบสัก เปลือก สะเดา ดอกมะลิวัลย์ แก่นกะกล่ำ แก่นประคูด เปลือกส้มเปรี้ยว

- **โทนสีเหลือง** ได้จาก หัวขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อยแก่นไม้พุด ดอกกรรณิการ รากฝาง ใบมะขาม ผลดิบ มะตูม เปลือกมะขามป้อม เปลือกมังคุด ดอกผกากรอง เปลือกกระทือ แก่นเข ใบเสนียด แก่นแค แก่นฝรั่ง หัวไพร แก่น สุพรรณิการ แก่นต้นปับ ต้นมหากาฬ ใบขี้เหล็กแก่นขนุน ลูกมะตวย ต้นสะตือ ใบเทียนกิ่ง

- **โทนสีน้ำตาล** ได้จากเปลือกไม้โกงกาง เปลือกสีเสียด เปลือกพะยอม เปลือกผล ทับทิม เปลือกคาง เปลือกโปงขาว เปลือกสนทะเล เปลือกแสมดำ เปลือกนนทรี เปลือกฝาดแดง เปลือกมะหาด เปลือกเคี่ยม เปลือก ตู๊วขน ผลอาราง แก่นคุณ

- **โทนสีน้ำเงิน** ได้จาก ใบบวบ ใบหูกวาง เปลือกเพกา เปลือกต้นมะริด เปลือกสมอ เปลือกกระทือ ใบเหลียง เปลือกสมอภิเษก ใบตะขบ

- **โทนสีดำ** ได้จาก ผลมะเกลือ ผลสมอภิเษก ใบกระเม็ง ผลมะกอกเลื่อม เปลือก รกฟ้า ผลตับเต่า เปลือก มะเขือเทศ

สารช่วยติดสี(mordant) และสารปรับเปลี่ยนสี(modifier)

พืชแต่ละชนิดที่นำมาใช้ย้อมเส้นใยธรรมชาติมีการติดสีและคงทนต่อการขัดถูหรือแสงไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบทางชีวเคมีภายในของพืชและเส้นใยที่นำมาใช้ย้อมจึงมีการใช้สารประกอบอื่นเพื่อมาเป็นตัวช่วยในการ ที่จะให้เส้นใยดูดซับสี ทนทานต่อแสงและการขัดถูเพิ่มขึ้น คือ สารช่วยติดสี(mordant) หรือตัวช่วยติดสีเป็นตัวจับ ยึดสีและเปลี่ยนสีให้เข้มและมีความคงทนขึ้นสารช่วยติดสีที่นิยมใช้แม้จะเป็นการย้อมสีแบบธรรมชาติเป็นสารเคมีที่ มีองค์ประกอบเป็นโลหะที่มีวาเลนซ์(Valency)อย่างน้อยเท่ากับเช่นอลูมิเนียมจากสารส้ม(Alum)เหล็กจาก เฟอรัสซัลเฟต(Ferroussulfate)ทองแดงจากจูลสี(CopperSulfate)ซึ่งต้องใช้ในปริมาณที่จำกัดเนื่องจาก ข้อกำหนดปริมาณสารตกค้างบนเส้นใยผ้าที่สามารถตรวจพบได้ และโครเมียม(Chromium) เป็นโลหะหนักที่เคยใช้ เป็นสารช่วยติดสี แต่ในปัจจุบันไม่สามารถใช้ได้เนื่องจากมีความเป็นพิษ สารช่วยติดสีประเภทโลหะนอกจากช่วยดูด ซับสีได้ดีขึ้น บางกรณีทำให้มีความคงทนของสีดีขึ้นด้วย และส่วนมากยังทำให้โทนสีและเฉดสีเปลี่ยนแปลงไปโดย อลูมิเนียมมีแนวโน้มให้สีอ่อนลง มีความสว่างมากขึ้น ทองแดงมีแนวโน้มให้สีออกเขียว สีมืดลง ส่วนเหล็กมีแนวโน้ม ให้สีเทาดำ สีมืดลงมากกว่าทองแดง

สารช่วยติดสีที่สามารถเลือกใช้และทำให้ผลิตภัณฑ์ยังคงเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ จะได้จากธรรมชาติ มีทั้งที่เป็นต่าง เช่น ปูนขาวที่ใช้กินกับหมาก(ทำจากการเผาเปลือกหอยแครง)และน้ำด่างที่ได้จากขี้เถ้าพืชเนื้ออ่อน เช่น ส่วนต่าง ๆ ของกล้วย ต้นผักขม เปลือกของผลนุ่น กากมะพร้าว เป็นต้น วิธีทำเลือกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งที่ยังสด ๆ

นำมาผึ่งแดดให้หมาดแล้วนำไปเผาเป็นขี้เถ้าสีขาว นำขี้เถ้าที่ได้ไปใส่ในภาชนะที่มีน้ำกวนให้ทั่วทิ้งไว้ 4-5 ชั่วโมงจนขี้เถ้าตกตะกอนนำน้ำที่ได้ไปกรองให้สะอาดแล้วจึงนำไปใช้งาน เรียกว่าน้ำต่างหรือน้ำขี้เถ้า” และสารสกัดที่เป็นกรดได้จากพืชที่มีรสเปรี้ยว นอกจากนี้ยังสามารถใช้เกลือแกง(ช่วยให้สีติดง่าย) สารส้ม(ช่วยจับยีสต์และแบคทีเรีย) สนิมเหล็กหรือโคลนจากใต้สระที่มีน้ำขังตลอดปี(ช่วยให้สีเข้มขึ้น) จุนสี(ช่วยให้สีติดทนและเข้มขึ้นใช้เฉพาะกับพืชให้สีเขียวหรือสีเหลือง) น้ำสนิมสามารถใช้จากน้ำบ่อบาดาลที่เป็นสนิมได้ หรือนำเหล็กไปเผาไฟให้แดงแล้วนำไปแช่ในน้ำมะนาวหรือน้ำเปล่านาน 1 เดือน น้ำสนิมจะช่วยให้สีเข้มขึ้น แต่สนิมเหล็กจะไปกัดเส้นใยโดยเฉพาะเส้นใยไหมให้อายุสั้นกว่าเดิม

วิธีช่วยให้เส้นใยติดสีดีขึ้นอีกวิธีคือใช้ตัวดูดสีติดหรือแทนนิน(Tannins)ที่พบในพืชที่มีรสฝาดและขม เช่น ลูกหมาก เปลือกเพกา เปลือกสีเสียด เปลือกผลทับทิม เปลือกประดู่ ใบยูคาลิปตัส ใบเหมือดแอ(พลองเหมือด) ลูกมะเกลือ ยางกล้วยดิบ เป็นต้น ซึ่งสารแทนนินจะมี 2 ชนิดคือ คอนเดนส์แทนนิน(Condensed tannins) หรือเรียกว่าโปรแอนโทไซยานิน(Proanthocyanin) อยู่ในเปลือก ต้น และแก่นไม้ของพืชเป็นส่วนใหญ่และสารไฮโดรไลซ์แทนนิน(Hydrolysible Tannins)คือแบบที่สามารถแยกออกเป็นโมเลกุลเล็ก ๆ ได้ พบมากในส่วนใบ และฝัก ในการใช้พืชกลุ่มที่ให้สารแทนนิน สามารถเลือกใช้ชนิดใดชนิดหนึ่งหรือผสมกันได้ และในปัจจุบันได้มีการพัฒนาสารช่วยติดสีจากธรรมชาติมากขึ้น เช่น การใช้สารโคโตซานเคลือบเส้นใย

ปริมาณของสารช่วยติดสีที่ใช้ในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือมีความสำคัญมาก แม้ว่าทำให้ได้สีที่เข้มขึ้น ก็ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้แล้วการควบคุมอุณหภูมิและเวลาก็มีความสำคัญเช่นกัน เพราะจะมีผลต่อความเข้มของสีที่ย้อมได้ รวมถึงคุณภาพของเส้นใยที่ใช้ย้อมด้วย

สูตรการเตรียมสารช่วยติดสี สูตรที่ 1 สูตรดั้งเดิม

1) แคลเซียมไฮดรอกไซด์(ปูนขาว)	=	61.7 กรัม
2) สารส้ม	=	131 กรัม
3) น้ำส้มสายชู 5 %	=	1,000 มล.

ผสมให้เข้ากันสามารถแช่ผ้าได้ประมาณ 800กรัม ถ้าต้องการลดหรือเพิ่มปริมาณสารช่วยติดสี ก็สามารถคำนวณปริมาณแคลเซียมไฮดรอกไซด์(ปูนขาว)และสารส้มโดยบัญญัติไตรยางศ์ได้เลย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานโครงการ

รายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการนักรุกกิจน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดมะเกลือ (กาญจนลักษณ์วิทยา)จำนวน 25 คน ครูผู้สอนได้คิดค้นโมเดลและนำไปใช้ใน กระบวนการเรียนการสอนตลอดจน นำวงจรคุณภาพของเดมิ่ง PDCA มาใช้ในการดำเนินการ ดังนี้

“KSSC Model” มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1. K (Knowledge) คือ การสร้างองค์ความรู้ 2. S (Skill) คือ การฝึกทักษะ 3. S (Sufficiency) คือ การดำรงชีวิตอยู่อย่างพอเพียง 4. C (Career) คือ การประกอบอาชีพ สุจริตได้ในอนาคต หรือ เรียกสั้นๆ ว่า “ ความรู้ ทักษะ พอเพียง เลี้ยงชีพได้”

ขั้นตอนและวิธีการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

ขั้นตอนที่ 1 วัสดุอุปกรณ์

1. สารสั้มผง
2. น้ำสั้มสายชู
3. เบคกิ้งโซดา
4. น้ำเปล่ากะละมัง
5. เชือกฟางไม้หนึบผ้าสายยาง
6. ถุงดำ
7. พลาสติกใส
8. สายยาง
9. ลังถึงนึ่งผ้า
10. ผ้าเส้นใยธรรมชาติ

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมผ้า

ผ้าที่ใช้จะเป็นผ้าที่มีเส้นใยจากธรรมชาติ เช่น ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าสปัน ไผ่ก้นง เป็นต้นนำผ้าที่จะใช้ไปซักให้สะอาดแล้วผึ่งให้แห้งเพื่อล้างแป้งที่เคลือบมากับผ้าให้ออกหมด จะทำให้ได้สีและลายจากใบไม้ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 สารช่วยติดสี(mordant)

มีส่วนผสมของสารส้ม น้ำส้มสายชูและเบคกิ้งโซดา/น้ำเปล่า 10 ลิตร อัตราส่วน 1:1 ผสมทุกอย่างให้เข้ากันแล้วนำผ้าที่ซักแปรงออกแล้วลงแช่ทิ้งไว้ 30 นาที ผึ่งให้หมาด

ขั้นตอนที่ 4 การเตรียมใบไม้

ใบไม้ที่ใช้คือใบมะเกลือ เลือกเก็บใบที่มีสีเขียวสดไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไปนำมาคัดเลือกในส่วนที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 5 การวางลายใบไม้

นำผ้าที่แช่สารช่วยติดสีที่ตากให้หมาดแล้วมาปูลงบนโต๊ะ ดึงให้ตึงหรืออาจใช้ที่หนีบช่วยหนีบผ้า เลือกใบไม้วางลงไปบนผ้าโดยหงายใบไม้ขึ้นเพื่อให้เห็นลายใบที่ชัดเจน สวยงาม

ขั้นตอนที่ 6 การม้วนผ้าและการนึ่ง

ผ้าที่วางลายใบไม้ตามจินตนาการเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ม้วนให้แน่นโดยใช้สายยางในการช่วยม้วนขดลงในลังถึงนึ่งด้วยไพนกลางประมาณ 90 นาที

ขั้นตอนที่ 7 แกะใบไม้ออกให้หมด แล้วผึ่งไว้ในที่ร่มประมาณ 2-3 วัน

ขั้นตอนที่ 8 การซักล้างผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือเพื่อเป็นการป้องกันสีตกให้แช่น้ำเกลือทิ้งไว้สักครึ่งชั่วโมงแล้วสามารถซักล้างตามปกติด้วยน้ำสบู่เหลว ตากในที่ร่มการรีดผ้าด้วยไฟอ่อน และรีดด้านในของผ้า สีก็จะสวยติดคงทน

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานและประเมินโครงการ

รายงานผลการจัดกิจกรรมตามโครงการนักรุกกิจน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สามารถสรุปได้ ดังนี้

จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) ทั้งภายในภายนอกห้องเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ท้าทายไม่น่าเบื่อ ส่งผลให้ผู้เรียนมี คุณลักษณะ ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองในการปรับปรุงแบบการเรียนการสอน Learning by doing นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม รู้จักเทคนิคการแก้ปัญหา มีการแบ่งภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ สมาชิกภายในกลุ่มได้ปฏิบัติตามบทบาทของตนเอง แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทักษะ กระบวนการคิดของผู้เรียน ความมีวินัยที่จะต้องปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ในการปฏิบัติกิจกรรมการใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนอย่างคุ้มค่า ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ความคิดอย่างมีเหตุมีผล การสืบค้นข้อมูลก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสืบค้นหาข้อมูล ของสมาชิกในกลุ่มอันแสดงถึงพฤติกรรมการณ์มีจิตสาธารณะของผู้เรียน

2. ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้ กล่าวคือ การที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากปฏิบัติกิจกรรมจะทำให้เกิดการจดจำและเรียนรู้พฤติกรรมนั้นได้ดี อีกทั้งตระหนักถึงการอนุรักษ์หวงแหนภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดนวัตกรรมการเรียนรู้ให้ตามสมัยนิยม

3. ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องของต้นมะเกลือ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ต้นมะเกลือ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการด้านทักษะอาชีพในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ เพื่อการสร้างอาชีพในอนาคตสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างหลากหลาย อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้เรียนยังได้รับการบ่มเพาะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับตนเอง

สรุปผลการจัดกิจกรรมตามโครงการนักรู้จักงานน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์
กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

ต้นทุนการผลิต

ที่	รายการ	จำนวน	ราคา/บาท
1	ผ้าเช็ดหน้าผ้าสปัน	10 ผืน	150
2	สารส้อม	1 กก.	50
3	ยางวงเล็ก พลาสติกคลุมผ้า สายยาง (ใช้ซ้ำได้)	-	100
4	ใบมะเกลือ (เก็บจากบริเวณโรงเรียนและวัด)	-	-
5	เชื้อเพลิงในการนี้	-	100
6	แรงงานในการทำ(10 บาทต่อผืน)	10	100
7	แลปยัด	-	100
รวมต้นทุน		-	600

สรุปผลการดำเนินการจากตาราง

ราคาขายผ้าเช็ดหน้าที่ทำกร ผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ	ผืนละ 99 บาท
จำนวน 10 ผืน	= 990 บาท
ต้นทุนการผลิต	= 600 บาท
กำไรสุทธิ	= 390 บาท

จากผลการดำเนินการจะเห็นว่าการทำงานผ้าเช็ดหน้าของนักเรียน จำนวน 10 ผืน ต้นทุนผืนละ 15 บาทเป็นเงิน 150 บาท และวัสดุอื่น ๆ ในการผลิตมีต้นทุนการเป็นเงินทั้งสิ้น 600 บาท นำมาทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือเพื่อออกจำหน่ายในราคาผืนละ 99 บาท เป็นเงิน 990 บาท หักลบต้นทุนจะเป็นกำไร 390 บาท ถ้าคิดกำไรต่อผืนก็จะได้ผืนละ 39 บาท จะเห็นว่าการทำงานผ้าเช็ดหน้าในโครงการงาน ผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ สามารถนำไปประกอบเป็นอาชีพได้ในอนาคต สำหรับนักเรียนที่สนใจ และชิ้นงานสามารถพัฒนาต่อไปได้

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมนอกระบบที่มีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์
กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

ข้อมูลจากการสำรวจนักเรียนกลุ่มเป้าหมายชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 คน

ที่	รายการ	ร้อยละระดับความ คิดเห็น			หมายเหตุ
		3	2	1	
1	เนื้อหาในการจัดกิจกรรมตรงตามความต้องการ	96	4	-	
2	สถานที่ในการจัดกิจกรรมเหมาะสม	100	-	-	
3	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสม	80	16	4	
4	รูปแบบและวิธีการฝึกปฏิบัติเหมาะสมกับผู้เข้าร่วม	92	4	4	
5	ทานสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้	92	4	4	

สรุป ผลการประเมินความพึงพอใจของโครงการนอกระบบที่มีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม
ผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 25 คน มี
ความพึงพอใจมากที่สุด คือ ได้รับความรู้จากการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 96 นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัด
กิจกรรม น้อยที่สุด คือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 80.00

เกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็น

- 3 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น ในระดับ มากที่สุด
- 2 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น ในระดับ ปานกลาง
- 1 หมายความว่า ระดับความคิดเห็น ในระดับ พอใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในครั้งนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรม ภายใต้โครงการนอกระบบที่มี คุณธรรม
นำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 การเก็บรวบรวม
ข้อมูล มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมแจกแบบสอบถามความคิดเห็นให้นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน กิจกรรม
ตามโครงการนอกระบบที่มีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการจัดกิจกรรมตามโครงการนักรักกิจน้อยมีคุณธรรมนำสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้ผลสรุปดังนี้

ผลที่เกิดตามจุดประสงค์

1. นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการย้อมผ้าด้วยผลมะเกลือ และถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นได้
2. นักเรียนเกิดทักษะในการย้อมผ้าดำมะเกลือและผ้ามัดย้อมมะเกลือ พัฒนาต่อยอดชิ้นงานที่หลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต
๓. นักเรียนมีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือ ชีวิตอยู่พอเพียง

ผลสัมฤทธิ์ของงาน

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 96 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ และถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นได้
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 96 เกิดทักษะในการทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ พัฒนาต่อยอดชิ้นงานที่หลากหลาย สร้างรายได้ระหว่างเรียนและนำความรู้สร้างอาชีพได้ในอนาคต
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 96 มีจิตสำนึกรักและภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนอนุรักษ์ต้นมะเกลือ และดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ครูผู้สอนมีกระบวนการพัฒนาตนเอง กระตือรือร้น จัดเตรียมเนื้อหาและอุปกรณ์การสอนให้เกิด ความพร้อม สนับสนุนให้บรรยากาศน่าเรียน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ แบบ Active Learning นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
2. ผู้เรียนมีความสุข สนุกสนาน กระตือรือร้น และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตื่นเต้นในการลุ้นผลงานแต่ละครั้ง มีความภูมิใจในชิ้นงานของตัวเอง ตลอดจนมีทักษะกระบวนการปฏิบัติงาน เช่น ทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การรวบรวมข้อมูล ทักษะการตีความ ทักษะการคิดเชิง สร้างสรรค์ การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การทำงานร่วมกัน การยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันมีฝีมือด้านการย้อมผ้า สามารถพัฒนาต่อยอดความรู้ สร้างอาชีพได้ในอนาคต รู้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง
3. ทำให้มีรายได้ในระหว่างเรียน และเห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพ
4. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบอาชีพ

ปัญหา / อุปสรรคในการทำโครงการ

1. เรื่องของเวลาในการทำให้ใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง
2. เรื่องของการม้วนผ้าต้องแน่นเท่านั้นถึงจะทำให้ผ้ามีลายชัดเจนและสวยงาม
3. เรื่องการตลาดที่นักเรียนไม่มีเวลาในการออกตลาดจำหน่ายสินค้า

ข้อเสนอแนะ

จากครูในโรงเรียนและผู้บริโภคเสนอแนะให้นำผลผลิตออกเผยแพร่ในงานต่าง ๆ ให้มากขึ้น ออกแบบลายผ้าพิมพ์ลายจากใบไม้ให้หลากหลายชนิดและออกแบบสินค้าเพิ่ม เช่น นำมาตัดเย็บเป็นชุดทำงาน เสื้อ กางเกง รองเท้า อื่น ๆ เป็นต้น

จากผู้บริโภคทั่วไปที่ได้ชมสินค้าที่ออกแสดงตามงานต่างๆ ได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องการขายแบบออนไลน์

การได้รับการยอมรับ / รางวัลที่ได้รับ

รางวัลสถานศึกษา – โรงเรียนวัดมะเกลือ(กาญจนลักษณวิทยา)ได้รับคัดเลือกให้เป็น 1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ ประจำเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 2

รางวัลครูผู้สอน

เกียรติบัตรครูผู้สอน โครงการอาชีพ(ผ้ามัดย้อมและผ้าพิมพ์ลายจากธรรมชาติ)

รางวัลชนะเลิศเหรียญทองระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 2 การประกวดโครงการอาชีพ(ผ้ามัดย้อมและผ้าพิมพ์ลายจากธรรมชาติ)

บรรณานุกรม

โครงการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่, 2557.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.). สีจากธรรมชาติ. สืบค้นจาก .

http://fieldtrip.ipst.ac.th/intro_sub_content.php?content_id=28&content_folder_id=281

สุภัทวดี ทวีชัย. ย้อมสีผ้าด้วยวัสดุธรรมชาติ. สืบค้นจาก [http://www.blisby.com/blog/natural-dye-](http://www.blisby.com/blog/natural-dye-fabric) fabric

<https://www.baanlaesuan.com/130103/diy/natural-tie-dye>

<https://mgronline.com/travel/detail/9570000080826> www.plant.opat.ac.th

""การปลูกมะเกลือ"". คลังข้อมูลเก่าเก็บจากแหล่งเดิมเมื่อ 2009-08-20. สืบค้นเมื่อ 2009-04-07.

ภาคผนวก

เรียนรู้นอกห้องเรียนสำรวจต้นมะเกลือในบริเวณบ้าน วัดและโรงเรียน

กระบวนการ การทำผ้าพิมพ์ลายจากใบมะเกลือ

1. ผ้าจากเส้นใยธรรมชาติเส้นสารช่วยติดสี บิดหรือตากให้มาดปูตั้งลงบนโต๊ะ

2. ใบมะเกลือสดเก็บจากต้นเลือกขนาดตามต้องการ

3.วางใบเสร็จม้วนผ้าด้วยสายยางให้แน่น ขดใส่ลงในลังถึง นึ่งโดยใช้ไฟกลางประมาณ 90 นาที รอให้เย็นก็แกะดูลายผ้าได้

ตัวอย่างการเผยแพร่ผลงาน การขยายผล ต่อยอด หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้

กิจกรรม โครงการนักรักถิ่นน้อย มีคุณธรรมนำเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ต้นมะเกลือ

๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐